

деловые решения часто имеют монументальные последствия. Это потому, что решения часто определяют, будет ли организация получать прибыль или убыток.

Он может определить, будет ли рост выручки или падение выручки. В дополнение к этому, некоторые из сопоставленных данных также содержат сведения о конкурентах. Это важно, потому что помогает организации провести точный SWOT-анализ (сильные и слабые стороны, возможности, угрозы). Ключевой характеристикой целостности данных является согласованность данных.

### **Заключение**

Актуальность управления данными (Data Management) растет с каждым годом. Актуальность организации процессов, направленных на повышение эффективности сбора, обработки, хранения и использования данных как ценного актива, уже очевидна практически всем компаниям. В статье сказано о том, какие преимущества приносят компании правильно выстроенные процессы управления данными, и многие организации успешно внедрили эту инициативу. При этом организации часто допускают похожие ошибки, которые негативно влияют на темпы внедрения и эффективность создаваемых процессов управления данными.

### **Список использованных источников**

1. Berson, A. and Dubov, L. (2007), *Master Data Management and Customer Data Integration for a Global Enterprise*, McGraw-Hill, New York, NY.
2. Boyd, M. (2006), "Product information management – forcing the second wave of data quality", available at: [www.thecopywritingpro.com/pages/samples\\_assets/2nd-waveDQ.pdf](http://www.thecopywritingpro.com/pages/samples_assets/2nd-waveDQ.pdf) (accessed 27 April 2010).
3. Черняк, Л. Задачи управления мастер-данными // Открытые системы. — 2007. — № 05.
4. Berson, A.; Dubov, L.: *Master Data Management and Customer Data Integration for a Global Enterprise*, McGraw-Hill, New York 2007
5. Patricia Cupoli, Susan Earley, Deborah Henderson «DAMA-DMBOK2 Framework», 2014.
6. DAMA-DMBOK: Свод знаний по управлению данными. Второе издание. — М.: Олимп-Бизнес, 2019.
7. Breuer, T. (2009), "Data quality is everyone's business – designing quality into your datawarehouse – part 1", *Journal of Direct, Data and Digital Marketing Practice* Butler, David., Stackowiak, Bob., «Master Data Management».

ОӘЖ: 372.851.02.046.16(574)

## **ТІЛДІ ҮЙРЕНУГЕ АРНАЛҒАН МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАР**

### **Құсайн Мархабат Қанатбекқызы**

[margo1998kz@gmail.com](mailto:margo1998kz@gmail.com)

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Ақпараттық технологиялар факультеті  
Информатика-41 тобының студенті, Нұр-Сұлтан қаласы, Қазақстан  
Жетекшісі: Каманур У.

21 ғасырда бүкіл әлемде ақпараттың таралуын қамтамасыз ететін білім көзі ақпараттық технологиялар болып табылады.

Ақпараттық технологиялар лингвистика саласына қатты әсерін тигізеді. Қазір тіл мамандары, мұғалімдер мен оқытушылар, студенттер үшін ақпараттық технологиялармен жұмыс жасау өте маңызды. Шет тілін үйрену кез келген салада мансаптық өсу үшін көмегін тигізеді. Бірақ бәрі бірдей аптасына бірнеше күнді тіл үйренуге арнай алмайды. Қолы бос емес адамдар кез-келген ыңғайлы уақытта және кез келген жерде оқуға мүмкіндік беретін мобильді қосымшаларды қолданған абзал. Қазір шамамен алғанда 1,7 - 1,8 млрд мобильді құрылғы бар, бұл күнделікті жұмыс жасау үшін қолданатын компьютерлерге қарағанда үш есе көп. Мобильді құрылғылар техникалық, яғни жылдамдық, сенімділік жағынан заманауи тұрғыдан қарқынды дамауда. Барлығында дерлік, тіпті жас балаларда да планшет, смартфондары бар.

Ал бұл құрылғылар Интернет арқылы ақпарат алуға арналған жақсы құралдар болып табылады. Смартфондар мен планшеттерді қолданатын сабақтар бүгінде көп кездеседі. Бүгінде адамдар оқу барысында интерактивті және мобильді технологияларды қолдана отырып, шет тілін оқып үйренудің көптеген әдістерін қолдана алады. Мобильді қосымшалар арқылы мазмұнды ақпарат алып, оқу барысында қарқындылықты және белсенділікті арттыра алады. Қосымшаларда Визуализация мүмкіндіктері қарастырылады. Мобильді қосымша арқылы тіл үйрену барлығына дерлік жеңіл, қолжетімді, оңай әрі жылдам әдіс болып табылады.

Төменде ТОП 5 шет тілдерін үйренуге арналған таңдаулы мобильді қосымшалар тізімі мен оларға қысқаша сипаттама берілген.

### **1. *LinguaLeo - нөлден оңға қарай.***

Тілі: ағылшын

Бағасы: тегін; Қолданба арқылы сатып алуға болады.

Платформа: браузер, iOS, Android, Windows Phone.

Lingualeo - бұл ойын механикасына негізделген шет тілін үйренуге және қолдануға арналған білім беру алаңы. Қолданушылардың жалпы саны 18 млн асады.

Мобильді қосымшалардан бөлек Google Chrome, Internet Explorer, Mozilla Firefox, Opera және Safari браузерлеріне веб-қосымша және кеңейтім ретінде қол жетімді.

Компанияның аты ойын кейіпкері - Лео арыстанының атынан жасалады.

Ағылшын тілін енді бастағандарға арналған сервис ретіндегі имиджіне қарамастан, LinguaLeo Шекспир, Хемингуэй және Стив Джобстың тілін жетік меңгергендерге үлкен мүмкіндіктер ұсынады. Кәсіпкерлерді қарқынды грамматика курсы, іскери хат алмасу курсы, бизнес, бухгалтерлік есеп және қаржы туралы материалдардан тұратын «Іскери ағылшын тілі» қызықтыруы мүмкін.

Әр түрлі деңгейдегі студенттерге арналған 20 курстың ішінде CAE, FCE, IELTS General, IELTS Academic және GIA тесттеріне арналған тренажерлер бар. Оқу процесін қызықты ету үшін LinguaLeo жаттығулардың әртүрлі түрлерін ұсынады: интерактивті жаттығудың 6 түрі, транскрипциясы мен дауыстық әрекеті бар жеке сөздік, тақырыптық сөздіктер, 60 000 сөзден тұратын үлкен офлайн сөздік, әр талғамға арналған ағылшын тіліндегі мәтіндер жинағы (TED және British Council-дегі жинақты қоса алғанда), сондай-ақ Интернет қосылусыз жұмыс істеу мүмкіндігі бар.

### **2. *Дуолингo - біліктілігін арттыру.***

Тілі: ағылшын, испан, француз, итальян, неміс, португал, голланд.

Бағасы: тегін.

Платформа: браузер, iOS, Android.

Қолданушы ретінде тіркелгендер саны 300 миллионға жеткен мобильді қосымша болып табылады.

2013 жылы Apple Duolingo-ны жылдың iPhone қосымшасы ретінде таңдады. Алғаш рет бұл марапат білім беру қосымшасына ұсынылды. Сонымен қатар, Duolingo 2014 Crunchies байқауында «Үздік білім беру стартапы» номинациясын жеңіп алды және 2013 және 2014 жылдары Google Play-де ең көп жүктелген қосымшаның бірі болды. 2015 жылы Duolingo «Жақсы өмірге арналған дизайн» номинациясында 2015 жылы «Ойын және жаттығу» номинациясында жеңімпаз деп танылды. 2018 жылы Duolingo Disruptor 50 CNBC тізіміндегі ең жаңа жылдам компаниялардың тізіміне және TIME журналының 50 Genius компанияларының бірі болды. 2019 жылы Duolingo Forbes New 2019 стартаптарының бірі атанды.

Бұл қосымша шыққаннан кейінгі алғашқы 3 аптада жүктеулер саны миллионнан асты. Егер сіз негізгі тіл ретінде ағылшын тілін таңдасаңыз, қол жетімді тілдердің саны алтыға дейін артады.

Әр бөлім бірнеше сабақтан тұрады, соның ішінде жаңа сөздерді үйрену, тыңдау, грамматика, оқу, орфография, айтылым және екі жақты аударма жаттығулары. Жаттығу

схемасы жетістіктің ағашына ұқсайды, сондықтан бір тақырыпты өткізіп жіберіп, екіншісіне бірден қол жеткізу нәтиже бермейді.

Duolingo сөздік қорын кеңейтуге, грамматикалық құрылысты игеруге және жақсы сөйлеуге көмектеседі. Қосымшаның ішінде өзінің жеке валютасы қолданылады. Оны сатып алуға болмайды, тек жұмыс жасап тапсырма орындау арқылы табуға болады.

### **3. Hello English**

Тілі: ағылшын

Бағасы: тегін.

Платформа: браузер, iOS, Android, Windows Phone.

Hello English аудиториясында 15 миллионнан астам қолданушы бар.

Google редакторының таңдауы 2018, 2017, «ИНДИЯНЫҢ 2017 ЖЫЛҒЫ ЕҢ ҮЗДІК ҚОСЫМШАСЫ, Google-дің 2016 жылғы ең жақсы қосымшалары марапаттауларын алды.

Бұл қосымшада сіз жаңа сөздерді үйренуге, мәтіндерді аударуға, грамматиканы үйренуге, оқу және сөйлеу дағдыларыңызды жетілдіруге болады. Сіз бұл қосымшаны жаңа бастаған кезде, сіз ана тіліңізді таңдайсыз және болашақта бағдарлама таңдалған тілде жұмыс істейді.

Бастау үшін сізге ағылшын алфавитін және ағылшын тілінің негізгі құрылымын білу керек, сондықтан бұл бағдарлама ағылшын тілін нөлден үйренуге жарамсыз. Жұмысты бастамас бұрын сізді біліміңізге негізделген дұрыс сабаққа бағыттау үшін сізге тест ұсынылады.

Қосымшада интерактивті ойындар, аудио кітаптар, ағымдағы жаңалықтар қолданылады. Келесі қиын сабақтарға қол жеткізу үшін сіз монеталар таба аласыз.

Қосымшаның негізгі нұсқасы ақысыз, бірақ ақылы Премиум нұсқасы бар, онда жарнама жоқ және арнайы қосымша курстар бар.

Бұл қосымша қарапайым, орташа немесе ағылшын тілін меңгерген адамдар үшін пайдалы болады.

### **4. British Council- мәдени құндылықтар.**

Тілі: ағылшын

Бағасы: тегін.

Платформа: браузер, iOS, Android, Windows Phone.

Мәдени құндылықтармен алмасудан басқа, қосымшаның негізгі міндеттерінің бірі - ағылшын тілін үйренуге көмектесу. Курстарға баруға және оқытушымен араласуға уақыты жоқ адамдар үшін 13 мобильді қосымшаның таңдамалы таңдауы жасалған. British Council тілді ойындар, подкасттар, фильмдер және викториналар арқылы үйренуге кеңес береді.

«Ағылшын тілі грамматикасының интерактивті грамматикасы» оқулығы ағылшын тілін меңгерудің әртүрлі деңгейлеріне арналған: қарапайымнан бастап жоғары деңгейге дейін. IELTS Wordpower 11 категория бойынша 100-ден астам сұрақтардан тұрады және емтиханға дайындалуға көмектеседі.

My Word Book оқу процесін жеңілдететін сөздерді, жазбаларды және суреттерді толтыруға болатын дидактикалық карточкалар көмегімен сөздік қорыңызды кеңейтуді ұсынады.

Аудио және видео сабақтарын, соның ішінде аудио сценарийді және түсіну жаттығуларын үйреніп, тыңдалуын ести аласыз.

Футбол жанкүйерлері үшін «Premier Skills» арнайы қосымшасы ұсынылған.

### **5. Babbel - жылжымалы полиглот.**

Тілі: 14 тіл.

Бағасы: айына \$ 7 - 13.

Платформа: браузер, iOS, Android.

Babbel аудиториясының 15 миллионнан астам пайдаланушысы бар, оның ішінде Германия канцлері Ангела Меркель сияқты қайраткерлер бар. Бұл қызметті пайдаланып, сіз 14 тілді біле аласыз: ағылшын, неміс, испан, итальян, француз, португал, швед, түрік, голланд, поляк, индонезия, норвег, дат және орыс.

Кейбір материалдар ақысыз қол жетімді, бірақ толық қол жеткізу үшін сіз таңдаған пакетке байланысты ай сайын төлеуіңіз керек.

Әр сабақта лексика мен грамматикаға көңіл бөлінеді. Жаттығуларға ағылшын тіліне интерактивті аударма жасау арқылы диалог құру кіреді (Баббел әлі орыстанбаған), бұл сізге сөздерді және тілдік конструкцияларды бір уақытта үйренуге мүмкіндік береді.

Өтініш оқу процесіне әртүрлілікті әкелетін ерлер мен әйелдердің екі дауысы арқылы шығарылады.

Тілдік курста жаңадан бастаушылар мен студенттерге арналған бірнеше деңгейлер, лексика, грамматика, айтылымның тақырыптық жинақтары, елдің мәдени дәстүрлері туралы бөлім және аудармашының идиомалары мен жалған достары туралы көбірек білуге арналған қосымша материалдар бар.

**Қазір қазақ тілін үйретуге арналған қосымшалар** да бар. Жоғарыда аталған қосымшалар әлемдік деңгейдегі салыстырулар мен зерттеулердің нәтижесінде алдыңғы қатарға шығып, ТОП тізімге қосылғандықтан, оларды енді ғана ақпараттық техника жағынан дамып келе жатқан отандық өнімдермен салыстыруға келмейтінін түсінген дұрыс.

Қазақстан унитарлы мемлекет болғандықтан мұнда 130дан астам ұлт өкілдері мен әр түрлі тілде сөйлейтін адамдар тұрады. Сондықтан шет елдіктерге арналған қазақ тілін үйретуге арналған қосымшалардың қажеттілігі туады.

*Informburo.kz* парақшасынан оқыған мақаладағы дерек бойынша **Soyle.kz** - қазақ тіліндегі алғашқы тегін онлайн-курс мобильді қосымша құрылған екен.

#### ***Soyle.kz***

Тілі: қазақ.

Бағасы: тегін.

Платформа: браузер, iOS, Android.

Soyle.kz порталына мобильді қосымшаны Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президентінің Қоры Мемлекеттік тілді дамыту қорымен бірлесе отырып жүзеге асырды.

«Портал құрылғаннан бері оның қызметін Қазақстаннан және шетелдерден 1,5 миллионнан астам адам пайдаланды, ал тіркелген студенттер саны 50 мыңнан асты. Soyle.kz порталының әлеуметтік желілерінде 20 мыңнан астам адам оқытылды. iOS 30 мың адамнан асты», - деп хабарлайды ҚР Тұңғыш Президенті Қорының баспасөз қызметі.

Бұл қосымшаны жүктегеннен кейін қолданбас бұрын алдымен тіркелу керек. Қосымшада пайдаланушылар қазақ тіліндегі 10 мың сөздің мағынасын біліп, 20 сабақтан өтіп, жиі қолданылатын сөз тіркестерін оқи алады. Қосымшаның функционалдығы пайдаланушының қазақ тілін білу деңгейіне байланысты 3: A1, A2, B1, B2 категорияларына бөлінеді.

Сондай-ақ, қосымшада қазақ тілін білмейтін адамға басқалармен мемлекеттік тілде ауруханада, банкте, қонақүйде, сұлулық салонында, дүкенде немесе саяхаттау кезінде сөйлескісі келсе, пайдалы болуы мүмкін дайын сөйлемдер бар. Қазақ тілін үйренетін адамда сөздердің айтылуында қиындықтар болмауы үшін, қосымшада сөздердің дыбыстық синхронды аудармасы бар.

Сонымен қатар, қосымшада қазақ әндерінің жинағы бар. Онда тіпті Қайрат Нұртас, Мәдина Сәдуақасова, Айқын және Роза Рымбаева секілді танымал қазақстандық әншілердің шығармалары бар екен.

#### **Қолданылған әдебиеттер тізімі**

- 1 <https://informburo.kz/novosti/sozdano-mobilnoe-prilozhenie-dlya-izucheniya-kazahskogo-yazyka.html>
- 2 <https://www.soyle.kz>
- 3 <https://ki-news.ru/2019/05/21/top-5-besplatnykh-prilozheniy-dlya-izucheniya-inostrannykh-yazykov/>
- 4 <https://kudago.com/all/list/10-prilozhenij-dlya-izucheniya/>

5 <https://astana.zagranitsa.com/article/3537/top10-prilozhenii-dlia-izucheniia-angliiskogo-iazyka-dlia-ios-i-android>

6 <https://sputnik.by/technology/20200222/1026832706/3-luchshih-prilozheniya-dlya-izucheniya-inostrannyh-yazykov.html>

ОӘЖ 004

## DDOS ШАБУЫЛДАРДЫ АНЫҚТАЙТЫН ӘДІСТЕР МЕН ҚҰРАЛДАРДЫ ЗЕРТТЕУ

**Ж.Н. Манкошев**

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан  
Ғылыми жетекшісі - К.М.Сагиндыков

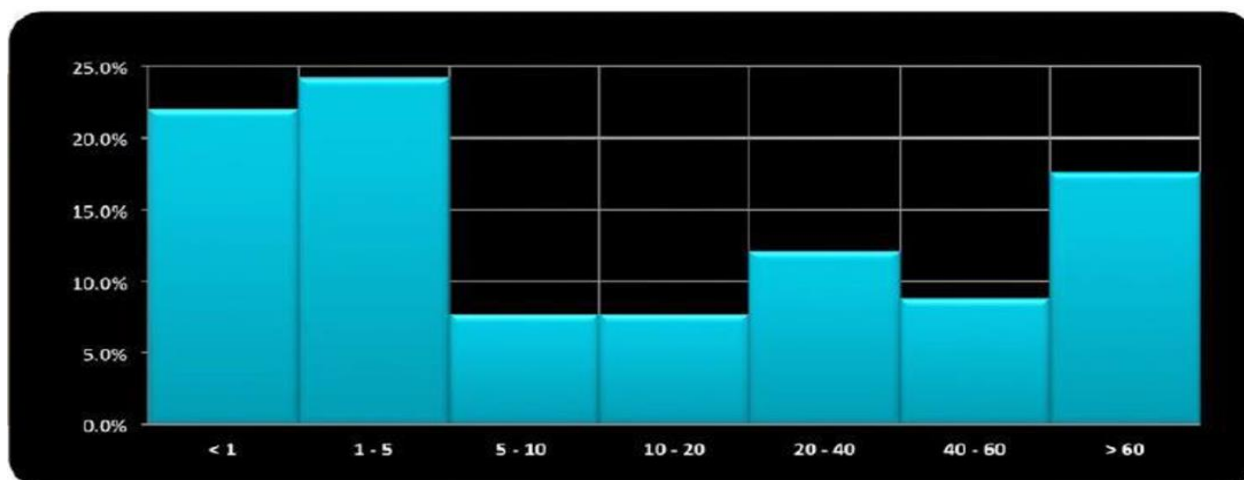
### Кіріспе

Желілік шабуылдың мәні қаскүнемдердің немесе бағдарламалық қамтамасыз етудің соққы астына түскен құрылғыға зиян келтіруінен тұрады. Бағдарлама зиянын келтіруші рөлінде DoS-шабуыл құралдары, желілік құрттар, зиянды қосымшалар, бірқатар трояндық вирустар пайдаланылады. Шабуыл басталуын сәйкестендірудің және зиянды трафикті анықтаудың үлгілі нұсқасы жүйенің ағымдағы жағдайы оның қалыпты конъюнктурасымен салыстырған кезде аномалияны зерттеуге негізделген технология болып саналады. DDoS-шабуылдар аясында жүйе параметрлерінің картиналарын салыстыруды желі белсенділігінің әртүрлі сипаттамаларын салыстыру арқылы жүзеге асыру ұсынылады. Оларға: сан, сұраныстардың түсуінің түрі мен жылдамдығын және IP - адрестерді жатқызуға болады.

Зиянды технологиялардың түрлері және оларға қарсы әрекет ету әдістері.

Бүгінгі таңда ең көп таралған басып кіру нұсқасы HTTP немесе HTTP-flood түріндегі шабуылдар болып табылады. Олардың мазмұны көптеген HTTP-пакеттерді шабуылдайтын серверге жөнелтуден көрінеді. Мұндай шабуылдар сервердің жұмыс істеуінің іркілісіне де, байланыс арнасының өткізу жолағын асыра толтыруға да есептелуі мүмкін. Мысалы, зиянкестер сайттың әлуетті осал беттеріне шабуыл жасайды, яғни көптеген ресурстарды жұмсайтын скрипттер және көлемі жағынан үлкен берілетін жауаптар. Немесе заңды пайдаланушының әрекеттерін еліктеуге тырысады.

Келесі танымалдығы бойынша SYN-flood шабуылы (сур. 1.). Олар қосылысты орнату нәтижесінде "үштік қол алысу" нюанстарына негізделеді. Зомби-компьютерлер серверде "жартылай ашық қосылыстардан"кезек қалыптастыра отырып, жауап талаптарына назар аудармай, SYN-қосылуға сұраныстарды жібереді. Әдістеменің кең таралуы зиянды сұраныстарды анықтауға қабілетті пәрменді технологиялардың болмауымен түсіндіріледі.



Сурет 1.